

Організація з безпеки та
співробітництва в Європі
Координатор проектів в Україні

НАЦІОНАЛЬНА АСОЦІАЦІЯ
АДВОКАТІВ УКРАЇНИ

Правило 39 Регламенту Європейського суду з прав людини. Тимчасові заходи

Ігор Караман

доктор права, координатор НААУ з питань підвищення кваліфікації,
національний експерт ОБСЄ

м. Львів (23-28 березня 2015 р.), м. Рівне (30-31 березня 2015 р.),
м. Житомир (2-3 квітня 2015 р.)

Правило 39

1. Палата чи, у разі потреби, голова секції або черговий суддя, призначений відповідно до пункту 4 цього правила, може - на прохання однієї зі сторін чи будь-якої особи, якої це стосується, або за власною ініціативою, - вказати сторонам на тимчасові заходи, які, на їхню думку, доцільно вжити в інтересах сторін чи в інтересах належного здійснення провадження у справі.
2. Якщо це буде визнано доцільним, негайне повідомлення про заходи, вжиті в кожному конкретному випадку, може бути зроблене Комітету міністрів.
3. Палата або, у відповідних випадках, голова секції чи черговий суддя, призначений відповідно до пункту 4 цього правила, може вимагати від сторін інформацію з будь-якого питання, пов'язаного із виконанням будь-якого призначеного тимчасового заходу.
4. Голова Суду може призначити заступників голів секцій в якості чергових суддів для вирішення клопотань про тимчасові заходи.

До кого і коли застосовуються?

Тимчасові заходи направлені на державу-відповідача. У деяких виключних випадках тимчасові заходи можуть бути направлені Судом і на заявника (*Ilaşcu and Others v. Moldova and Russia; Савченко проти Росії*). У міждержавних справах рішення може бути направлене на обидві сторони (*Україна проти Росії* (I, III)).

Лише у виняткових випадках: якщо заявник наражається на неминучий ризик серйозної та непоправної шкоди, якщо такий захід не буде застосовано.

У переважній більшості випадків тимчасові заходи стосуються призупинення екстрадиції або депортації, якщо у разі їх виконання існуватиме загроза: життю заявника (стаття 2), поганого поводження з ним (стаття 3), дуже рідко - грубої відмови в правосудді (стаття 6§1), вкрай рідко - порушення права на повагу до приватного та сімейного життя заявника (стаття 8).

Застосування тимчасових заходів у справах про вислання/депортацію:

- шукачі притулку: *Abdollahi v. Turkey* (03.11.2009); *F.H. v. Sweden* (20.01.2009);
- ризик призначення покарання у вигляді смертної кари або довічного ув'язнення: *Nivette v. France* (03.07.2001); *Babar Ahmad and Others v. the United Kingdom* (10.04.2012);
- ризик жорстокого поводження, пов'язаного із сексуальною орієнтацією: *K.N. v. France* (19.06.2012);
- загроза депортації заявниці до Ірану, де вона обвинувачується в перелюбстві: *Jabari v. Turkey* (11.07.2000);
- загроза депортації заявниці до Афганістану, де вона опинилася б в уразливому становищі: *Hosseini v. Netherlands* (16.12.2008);
- ризик сімейної помсти заявниці в Афганістані: *H.N. v. Netherlands* (03.10.2012);
- ризик жіночого обрізання заявниці в Танзанії: *Abraham Lunguli v. Sweden* (01.07.2003);
- ризик сексуальної експлуатації заявниці в Уганді: *M. v. United Kingdom* (01.12.2009);
- ризик заподіяння шкоди приватному і сімейному життю: *Amrollahi v. Denmark* (11.07.2002); *Eskinazi i Chelouche v. Turkey* (06.12.2005);
- ризик грубої відмови в правосудді: *Soering v. United Kingdom* (07.07.1989); *Othman (Abu Qatada) проти Сполученого Королівства* (17.01.2012);
- ризик для заявника здоров'я: *Einhorn v. France* (19.07.2001); *D. v. United Kingdom* (02.05.1997); *N. v. United Kingdom* (27.05.2008).
- особливе становище вислання в іншу державу-учасницю Конвенції: *T.I. v. The United Kingdom* (07.03.2000); *Shamayev and 12 інших проти Грузії та Росії* (12.04.2005); *Avcisoy v. The United Kingdom* (19.02.2002).

Інші приклади застосування тимчасових заходів:

- міждержавні справи: *Україна проти Росії (I)*; *Україна проти Росії (III)*;
- справи проти України і Росії у зв'язку з окупацією АРК та військовими діями в зоні АТО (110 клопотань по статтях 2, 3 та 5, усі вони були задоволені Судом);
- медичний стан та утримання під вартою заявників: *Paladi v. Moldova* (13.03.2009); *Tymoshenko v Ukraine* (30.07.2013);
- забезпечення юридичного представництва: *Ocalan проти Туреччини* (12.05.2005); *X. v. Croatia* (17.07.2008);
- ризик знищення вкрай важливих доказів для заяви, провадження щодо якої триває в Суді: *Evans проти Сполученого Королівства* (10.04.2007).

Тимчасові заходи не застосовуються для:

- попередження неминучої шкоди або втрати власності (знесення будинку, виселення з квартири, арешту майна тощо);
- попередження неминучого банкрутства або виконання військового обов'язку;
- отримання звільнення заявника з-під варти, який скаржиться на незаконність утримання під вартою (*Тимошенко проти України*, пп. 56-57);
- отримання звільнення заявника з-під варти для попередження загрози його здоров'ю та життю через його голодування (*Савченко проти Росії*).

Вимоги до оформлення клопотань про застосування Правила 39; процедурні питання: супроводжуюча інформація і документи; як подавати; коли подавати; рішення Суду; кроки після подачі клопотання; тривалість тимчасових заходів.

Обов'язковість тимчасових заходів: Тимчасові заходи є обов'язковими для виконання відповідною державою. Невиконання нею Правила 39 може привести Суд до висновку про порушення статті 34 Конвенції - тобто, ефективного права індивідуальної скарги до Суду (*Mamatkulov and Askarov v. Turkey* (04.02.2005); *Paladi v. Moldova* (10.07.2007), *Mannai v. Italy* (27.03.2012); *Abdulkhakov v. Russia* (02.10.2012); *Toumi v. Italy* (05.04.2011); *Rrapo v. Albania* (25.09.2012); *Labsi v. Slovakia* (15.05.2012); *Trabelsi v. Italy* (13.04.2010); *Makharadze and Sikharulidze v. Georgia* (22.11.2011); *Al-Saadoon and Mufdhi v. the United Kingdom* (02.03.2010); *D.B. v. Turkey* (13.07.2010); *Ben Khemais v. Italy* (24.02.2009).

Статистика:

- від 70 (2008-2011) до 90% (2012) всіх клопотань відхиляються Судом;
- у 2012-2014 році до Суду було подано 5489 клопотань про застосування Правила 39. З них 2259 було визнано таким, що не підпадають під сферу застосування Правила 39, 2803 було відхилено, а 427 задоволено (7.7%);
- у 2012-2014 році було подано 101 клопотання щодо України, з них 32 було визнано такими, що не підпадають під сферу застосування Правила 39, 50 - відхилено, 19 – задоволено (18.8%);
- у 2014 році щодо України було подано 35 клопотання. 14 - поза сферою застосування, 16 – відхилено, 5 – задоволено;
- у 2014 проти України та Росії було подано 110 клопотань; усі задоволено.

Дякую за увагу!